

EUROOPA KOHTU OTSUS

26. juuni 1979*

Ühine sealihaturu korraldus

Kohtuasjas 177/78,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Iirimaa High Court'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Pigs and Bacon Commission

ja

McCarren and Company Limited, sealiha ja peekoni töötlemise ja müügiga tegelev ettevõte, mille registrijärgne asukoht on Cavan,

eelotsust mitmete EMÜ asutamislepingu sätete ja sealiha turu ühise korralduse regulatsiooni tõlgendamise kohta seoses peekoni tootmise eesmärgil tapetud sigade lihale kehtestatud lõivudega,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: kodade esimees presidendi ülesannetes J. Mertens de Wilmars, kodade esimees lord Mackenzie Stuart, kohtunikud P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keefe, G. Bosco ja A. Touffait,

kohtujurist: J.-P. Warner,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Iirimaa High Court esitas oma 30. juuni 1978. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. augustil 1978, EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule mitu eelotsuse küsimust asutamislepingu riiklike toetusi käsitlevate artiklite 92 ja 93, eksporditollimaksude kaotamist käsitleva artikli 16, koguseliste ekspordipiirangute kaotamist käsitleva artikli 34, riigimonopole käsitleva artikli 37 koostoimes ühinemisakti

* Kohtumenetluse keel: inglise.

artikliga 44, asutamislepingu artikli 40 ja sealihaturu ühist korraldust käsitleva nõukogu 29. oktoobri 1975. aasta määruse nr 2759/75 (EÜT L 282, lk 1) ja EMÜ asutamislepingu artiklite 85 ja 86 tõlgendamise kohta. Need küsimused tõstasid ühelt poolt Pigs and Bacon Commission'i (edaspidi „PBC”), avalik-õigusliku asutuse, mis täidab teatud kohustusi sealihaturu reguleerimise ja eelkõige peekonimüügi valdkonnas ja teiselt poolt peekoniekspordööri McCarren & Co. Ltd vahelises kohtuvaidluses seoses PBC-i poolt lõivu kehtestamisega, mille eesmärk on subsideerida kõrgekvaliteedilise peekoni turustamist väljaspool Iirimaad, eelkõige Ühendkuningriigis.

2. Euroopa Kohtule esitatud otsusest ilmneb, et Iirimaal loodi juba aastal 1935 sealihast toodetud peekoni tootmise ja turustamise jaoks turustusasutus, mille tööd korraldab aastast 1939 avalik-õiguslik asutus PBC, mis koosneb valitsuse ja huvitatud kaupmeeste esindajatest ja millele on seadusega antud ulatuslikud volitused kontrollimaks turu keskasutusena kogu kõnealust sektorit. Oma tegevuse rahastamiseks oli PBC-l põhikirjajärgne õigus nõuda lõivu sealihä rümpadelt, mis olid toodetud peekoni valmistamise eesmärgil. Ühelt poolt kasutati lõivu, et rahastada PBC-i üldist tegevust, mille eesmärk oli peekoni tootmise ja turustamise edendamine ja teiselt poolt, et rahastada soodustust – mis seisnes tegelikult sissenõutud lõivu osalises tagasimaksmises – kõrgekvaliteedilise peekoni ekspordile, mis põhiliselt läks Ühendkuningriiki.

3. Ajal, mil Iirimaa ühendusega liitus, kaalusid selle süsteemi kooskõla ühenduse õigusega Iiri ametivõimud ja asjaomased kaubandusringkonnad. Toona nenditi, et PBC volitused ja kohustused ei pruugi enam olla täielikult kooskõlas ühenduse õigusest tulenevate nõuetega. Seejärel tõdeti, et PBC peaks edaspidi loobuma oma põhikirjajärgsetest õigustest ja täitma oma kohustusi tulevikus ainult vabatahtlikkuse alusel ning sellega nõustusid kõik asjaomaste kaubandusringkondade esindajad.

4. Siiski oli PBC tegevuse edasisele vabatahtlikkuse põhimõttele üks erand: PBC-l on endiselt põhikirjajärgne õigus nõuda sisse lõivu oma erinevate tegevuste rahastamise eesmärgil ja samuti jätkab ta soodustuse maksmist kõrgekvaliteedilise peekoni ekspordile, kusjuures soodustust saavad kasutada vaid need tootjad, kes teostavad oma ekspordi vahendaja kaudu, kelleks on keskse turuasutusena tegutsev PBC. On ilmne, et selle tulemuseks on olukord, kus kõik peekoni valmistamise eesmärgil toodetud rümpade tootjad on sunnitud lõivu maksma, kuid ekspordisoodustust saavad ainult need, kes kasutavad PBC-d vahendajana. See hagi käsitleb sisuliselt nimetatud lõivu/soodustuse süsteemi toimimist, mis siseriikliku kohtu esitatud informatsiooni kohaselt moodustab olulise osa PBC kõigist tegevustest.

5. Toimikust ilmneb, et algul osales põhikohtuasja kostja Iiri ametivõimude ja tootjate vahel kokkulepitud süsteemis ülalkirjeldatud tingimustel. Selle aja jooksul maksis ta lõivu peekoni valmistamiseks toodetud rümpadelt ja ekspordis oma toodangut PBC vahendaja kaudu ning sai soodustust. Hiljem adus McCarren & Co., et võiks saada suurema ärieelise ekspordites otse ja lõpetas süsteemi kasutamise 30. aprillil 1975. Sellest kuupäevast alates ei ole ta PBC-le lõivu maksnud ja on jäetud ilma ekspordisoodustusest.

6. McCarren & Co. vastu High Court'ile esitatud hagi puudutab PBC nõuet lõivu väljamõistmiseks, millele tal enda arvates on seadusjärgne õigus. McCarren & Co omalt poolt on esitanud vastuhagi seoses lõivu tagasinõudmisega, mis ta maksis pärast 1.

veebruari 1973. aastal, so kuupäeva, mil Irimaal hakati kohaldama sealihha turu ühist korraldust ja kuni suhete katkestamiseni PBC-ga.

7. McCarren & Co. väitis siseriiklikus kohtus, et PBC tegevused seoses lõivu sissenõudmisega searümpadelt ja soodustuse maksmine ainult tootjatele, kes ekspordivad peekonit PBC vahendaja kaudu, on vastuolus EMÜ asutamislepinguga ja sealihaturu ühist korraldust käsitlevate määrustega.

8. Arvestades vaidluse poolte esitatud argumente, esitas High Court Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks üheksa eelotsuse küsimust seoses peamise käitumisega ja kümnenda lisaküsimuse seoses vastuhagiga. Küsimused on järgmised:

1. A) Kas artikleid 92 ja 93 tuleb tõlgendada selliselt, et need näevad ette kohustuse teavitada komisjoni artikli 93 lõike 3 alusel kokkuleppest, mis on sõlmitud nagu turustamissüsteem, mis toimib pärast 1. veebruari 1973 ja/või süsteemis pärast veebruari 1973 tehtud muudatustest?

B) Kui nii, siis kas komisjoni teavitamata jätmise tähendab seda, et süsteem oli kehtetu teatud ajavahemiku või terve ajavahemiku pärast 1973. aastat?

Kui küsimustele A ja B on vastus jaatav, kas siis kuulub lõiv kehtetuse perioodi eest maksmisele?

2. Kui vastus küsimusele 1 A on eitav, siis kas tuleb artiklit 92 tõlgendada selliselt, et see näeb siseriiklikule kohtule ette, et kui viimane leiab, et riigiabi võib olla vastuolus artikliga 92, kohustus pöörduda Euroopa Kohtu poole otsuse saamiseks küsimuses, kas turustussüsteem on vastuolus artikli 92 lõigete 1 ja 2 sätetega ja kui Euroopa Kohus vastab sellele küsimusele jaatavalt, kas siis siseriiklik kohus peaks peatama turustussüsteemi osas poolelioleva vaidluse arutamise artikli 93 alusel?

3. Kui küsimusele 1 ja 2 vastatakse eitavalt,

A) Siis kas artikleid 92 ja 93 tuleb tõlgendada selliselt, et kui riik annab nende artiklite kohaldamisalasse jäävaid toetuseid, siis otsustab küsimuse, kas antav abi on kooskõlas ühisturu põhimõtetega, komisjon ja mitte liikmesriikide siseriiklikud kohtud.

B) Kui vastus küsimusele A on eitav, siis kas see tähendab, et riigiabi nimetatud artiklite tähenduses kehtib kuni otsuse langetamiseni komisjoni poolt selle osas, kas abi on kooskõlas ühisturu põhimõtetega artikli 93 lõike 2 kohaselt, olenemata asjaolust, et abi teatud tegurid võivad olla vastuolus kohustustega, mis tulenevad ühenduse õigusest ja mis ei sisaldu artiklites 92 ja 93?

C) Kui vastus küsimustele A ja B on eitav, siis kas nimetatud artikleid tuleb tõlgendada selliselt, et isegi kui osa riigiabist on vastuolus ühenduse õigusega, kuulub selle rahastamiseks kehtestatud lõiv ikkagi maksmisele?

4. Kas artiklit 16 tuleb tõlgendada selliselt, et kui eespool viidatud turustussüsteemi toimimine toob kaasa piiranguid või takistusi kesksest turustusasutusest sõltumatult

tegutsevate ettevõtete ekspordile, siis on aset leidnud nimetatud artikli rikkumine ja selle süsteemi rahastamiseks makstav lõiv on tagastamatu?

5. Kas artiklit 34 tuleb tõlgendada selliselt, et kui eespool viidatud turustussüsteem piirab või takistab keskest turustusasutusest sõltumatult tegutsevate ettevõtete ekspordi, siis on aset leidnud nimetatud artikli rikkumine ja selle süsteemi osana maksmisele kuuluv lõiv on tagastamatu?

6. Kas asutamislepingu artiklit 37 ja ühinemisakti artiklit 44 tuleb tõlgendada selliselt, et eespool viidatud uue turustussüsteemi toimimine vastab nimetatud artiklitega seatud kohustustele A kuni 31. detsembrini 1977 ja B pärast seda? Kui ei, siis kas süsteemi osana makstav lõiv kuulub tagasimaksmisele ajavahemikul 1. veebruarist kuni 31. detsembrini 1977 või B pärast seda?

7. Kas artiklit 40 ja määrust nr 2759/75 tuleb tõlgendada selliselt, et eespool viidatud turustussüsteem on vastuolus ühenduse sealihaturu ühise korraldusega ja vastavalt kehtetu? Kui nii, siis kas süsteemi osana makstav lõiv on tagastamatu?

8. Kas artiklit 85 tuleb tõlgendada selliselt, et eespool viidatud kokkulepe, mille alusel toimis turustussüsteem alates 1. veebruarist 1973, rikub nimetatud artikli sätteid, kuna see takistab või piirab keskest turustusasutusest sõltumatult tegutsevate ettevõtete ekspordi või kuna selle alusel subsideeritakse teatud ekspordi? Kui jah, siis kas süsteemi osana makstav lõiv on tagastamatu?

9. A) Kas artiklit 86 tuleb tõlgendada selliselt, et eespool viidatud kesksel turustusasutusel on olulisel osal ühisturusturgu valitsev seisund?

B) Kui nii, kas siis tuleb seda tõlgendada selliselt, et nimetatud asutus on turgu valitsevat seisundit kuritarvitanud ja see on mõjutanud liikmesriikide vahelist kaubavahetust asjaolu tõttu, et asutusest sõltumatult tegutsevate ettevõtete ekspordi on piiratud või takistatud ja/või asjaolu tõttu, et ekspordisoodustust makstakse ainult keskse turustusasutuse vahendusel eksportivatele ettevõtetele.

C) Kui vastused küsimustele A ja B on jaatavad, siis kas osana süsteemist makstav lõiv on tagastamatu?

10. Kui eespool viidatud lõivu kehtestamine ei ole ühenduse õiguse kohaselt õiguspärane, siis kas siseriiklik kohus peaks tagasimakse kohta esitatud hagi lahendamisel kohaldama siseriikliku või ühenduse õiguse põhimõtteid? Kui kohaldamisele kuulub ühenduse õigus, siis kas selle põhimõtted põhjendavad nõuet, et tegelikult sooritatud maksed tuleb tagastada, olgu siis koos kostjate poolt saadud soodustuste mahaarvamise või ilma?

Esialgsed kaalutlused esitatud küsimuste ulatuse kohta

9. Esitatud küsimuste kaalumise osutab, et need ei saa olla samas ka määravaks probleemi lahendamisel. Selles kontekstis on High Court'is poolelioleva vaidluse asjaolud sarnased olukorraga, mis oli aluseks 29. novembri 1978. aasta kohtuasjale 83/78 (Pigs Marketing Board (Põhja-Iirimaa *versus* Redmond, EKL 1978, lk 2347)), milles siseriiklik kohus

esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse küsimused seoses asjaomaste poolte erinevate tõlgendustega sarnasest olukorrast, et selgitada välja, missugused on küsimuse otsustavad ühenduse õiguse sätted. Nimetatud kohtuasjas sedastas Euroopa Kohus, et kui küsimus puudutab põllumajandussektorit, mis kuulub ühise turukorralduse kohaldamisalasse, tuleb probleemi kõigepealt käsitleda sellest vaatepunktist, arvestades seejuures EMÜ asutamislepingu artikli 38 lõikest 2 tuleneva ühtse põllumajanduspoliitika osas vastu võetud erisätete ülimuslikkust ühisturu loomist käsitleva lepingu üldsätete üle.

10. Selle põhimõtte kohaldamine eelnimetatud kohtuasjas tähendab, et kõigepealt tuleb kaaluda küsimust 7, mis puudutab asutamislepingu artikli 40 ja määruse nr 2759/75 tõlgendamist, mille peab siduma küsimustega 4 ja 5, mis puudutavad vastavalt asutamislepingu artiklite 16 ja 34 tõlgendamist. Tõsi, eespool viidatud kohtuotsuses kirjeldatud põhjustel (punktid 52–55) tuleb ühendusesiseselt kaubanduselt tariifide ja kaubandustõkete kaotamist puuduvat lepingut käsitleda lahutamatu osana turu ühisest korraldusest.

11. Küsimuse niisugune käsitlemise meetod on vajalik ka teisest vaatekohast lähtudes. Asutamislepingu artikli 42 kohaselt on konkurentsi puudutava peatüki sätted – see tähendab kaasa arvatud artiklid 85–94 – kohaldatavad põllumajandustoodete tootmisele ja müügile ainult selles ulatuses, mille määras nõukogu kindlaks põllumajanduse turukorralduse osas vastu võetud meetmete raames. 4. aprilli 1962. aasta määruses nr 26, millega kehtestatakse teatud konkurentsieeskirjad põllumajandustoodete tootmisele ja nendega kauplemisele (EÜT 30, 20.4.1962, lk 993; EÜT eriväljaanne 03/01, lk 6) kehtestas EMÜ nõukogu sel teemal teatud üldsätted, mille eesmärgiks oli lubada kohaldada piirangute raames konkurentsieeskirju põllumajandussektoris; hiljem võeti mitmete määrustega vastu erisätted, pidades silmas konkurentsieeskirjade laiaulatuslikumat kohaldamist erinevatel kaubaturgudel. Sellise olukorraga on tegemist määruse nr 2759/75 artikli 21 korral, mille sõnastus on: „Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse artikli 1 lõikes 1 nimetatud toodete tootmisel ja nendega kauplemisel asutamislepingu artikleid 92–94.”. Selle sätte tagajärjeks on, et kuigi artiklid 92–94 on täielikult kohaldatavad sealihasektoris, jäävad nende kohaldatavusele siiski ülimuslikuks määrusega kehtestatud turu ühist korraldust käsitlevad sätted. Seega liikmesriigi poolt antavat abi käsitlevate artiklite 92–94 sätete kasutamine ei saa olla ülimuslik selle kaubaturu korraldust käsitlevate määruse sätete üle. Nimetatud määruse artikkel 21 omakorda tingib vajaduse anda ülimuslikkus määruse enda ja asutamislepingu ekspordivabaduselt tariifide ja kaubandustõkete kaotamist puudutavate artiklite tõlgendamise teemal tõstatatud küsimuse uurimisele.

PBC-i tegevuse hindamine sealihaturu ühise korralduse ja asutamislepingu ekspordivabadust käsitlevate eeskirjade valguses (küsimused 4, 5 ja 7)

12. High Court'i seitsmes küsimus on, kas asutamislepingu artikkel 40 koostoimes määrusega nr 2759/75 sisaldab tegureid, mis muudavad turustussüsteemi, mille kohaselt nõutakse lõivu kõigilt peekonitootjatelt ja makstakse soodustust ainult ekspordööriks, kes kasutavad PBC-d kui kesksel turustusasutusel vahendajana, ühenduse õigusega vastuolus olevaks. Küsimustega 4 ja 5 tahab kohus teada, kas niisugune süsteem, milles sisaldub majanduslikult ebasoodus olukord keskasutusest eraldiseisvalt tegutsevatele ekspordööriks, võib tegemist olla ekspordi tollimaksuga samaväärse toimega lõivuga,

mis on keelatud asutamislepingu artikliga 16 või ekspordi koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmega, mis on keelatud artikliga 34.

13. Keskne küsimus on seega, kas peekoni suhtes, mis kuulub sealihaturu ühise korralduse alla ja mis seisneb seadusega talle antud õigusel võimaldada asutusel kehtestada lõiv kogu peekoni valmistamiseks mõeldud searümpade toodangule, et subsideerida teatud tingimustel selle toote ekspordi liikmesriikidesse või mitte-liikmesriikidesse, piirates soodustuse andmist nende eksportööridega, kes teostavad oma tegevust sama asutuse vahendaja kui keskse turustusasutuse kaudu, kehtiv turustussüsteem on kooskõlas ühenduse õigusega. Seega on esitatud tegelikult kaks eraldiseisvat küsimust: ühelt poolt, kas ekspordisoodustuste tegemine iseenesest on kooskõlas ühendusesisese kaubanduse süsteemiga ja ekspordisüsteemiga mitteliikmesriikidesse; ja teiselt poolt, kas kõnealust kaubaturgu reguleerivad sätted võimaldavad kohaldada erinevat kohtlemist selle alusel, kas tootja müüb ühisturul või mitte-liikmesriigis asjaomase keskasutuse vahendusel või kas ta mõjutab oma ekspordi otseselt, mõistes et teisel juhul olles küll lõivu maksekohustuslane, ei saa ta kasu turustussoodustuse näol.

14. Nagu Euroopa Kohus on korduvalt sedastanud, viimati eelnimetatud 29. novembri 1978. aasta kohtuasjas, kui ühendus on asutamislepingu artiklist 40 tulenevalt näinud ette turu ühise korraldamise antud valdkonnas, on liikmesriikidel kohustus hoiduda võtmast meetmeid, mis võiksid seda õõnestada või sellele erandeid luua. Määrusega nr 2759/75 kaupade vaba liikumise süsteemi kontekstis loodud turustussüsteem, mis on tagatud asutamislepingu sätetega ja mille eesmärk on tagada ühendusesisene kauplemisvabadus nii kaubandustöketes kui kogu ühendusesisese kauplemise moonutuste kaotamise kaudu ja seega välistab liikmesriikidepoolse turu toimimisse sekkumise muul viisil kui määruses endas selgelt sätestatud. Seepärast ei saa liikmesriik vahetult ega sel eesmärgil volitatud asutuse vahendaja kaudu maksta ükskõik millises vormis soodustusi ühisturul turustamisele kuuluvatele toodetele.

15. Vastavalt põhimõttele, millel sealihaturu ühist korraldust käsitlev määrus tugineb, peavad selles viidatud tooted tegelikult ühenduses vabalt liikuma sellise hinnatasemega, mis tuleneb turu ühise korraldamise süsteemi toimimisest ja ei liikmesriigid ega nende poolt selleks volitatud asutused ei tohi luua eeliseid oma riigi toodete turustamiseks teistes liikmesriikides toodetu ees selliste rahastamissüsteemidega nagu seda on soodustuste maksmine.

16. Samasugune kaalutlus kehtib ekspordile mitte-liikmesriikidele, kuna määruse nr 2759/75 artiklis 15 on sätestatud ühenduse toodete konkurentsivõimelisuse tagamiseks maailmaturul tootjatele eksporditoetuse maksmine, mis sama artikli lõike 2 kohaselt peab olema „kogu ühenduse piires samasugune”. Selle sättega hoitakse ära olukord, kus liikmesriigid annavad erisoodustuse oma tootjatele, võimaldades neile ekspordisoodustust lisaks eksporditoetusele, mida võib määruse kohaselt saada, ja seega riskides välisturgudel ühenduse tootjate vahel konkurentsitingimuste moonutamisega.

17. Seetõttu näib, et soodustuse maksmine peekoni või muude turu ühise korralduse alla kuuluvate toodete turustamiseks, mis on mõeldud turustamiseks teistes liikmesriikides või ekspordile ühendusest välja, nagu Iirimaal PBC näol kasutusel olev süsteem, on iseenesest

ühisturu eeskirjadega vastuolus asutamislepingu kaupade vaba liikumist käsitlevate sätete ja eelkõige määruse nr 2759/75 sätete alusel.

18. Lisaks on BPC poolt rakendatav süsteem vastuolus määruse nr 2759/75 sätetega erineva kohtlemise tõttu, mida kasutatakse erinevate tootjate suhtes vastavalt sellele, kas nad kasutavad oma toodete müügiks teistesse liikmesriikidesse või ekspordiks mitte-liikmesriikidesse vahendajana PBC-d või mitte. Nagu Euroopa Kohus oma 29. novembri 1978. aasta otsuses rõhutas, tugineb sealihaturu ühine korraldus nagu ka muu turu ühine korraldus, avatud turu põhimõttel, millele igal tootjal on vaba juurdepääs ja mille toimimist reguleerivad ainult turu ühise korralduse alusel ette nähtud vahendid. Majanduslikke vahendeid, mille alusel keskne turustusasutus võib nõuda lõivu kõigilt peekonitootjatelt ja maksta soodustusi selle toote teatud tingimustel turustamisele ainult tootjatele, kes on nõus oma müüki korraldama sama asutuse kaudu, võib pidada sekkumiseks vabadesse, mis on antud kõigile ühenduse turul kauplejatele, et nad saaksid vahetult ja ilma seeläbi majanduslikult ebasoodsasse olukorda sattumata toota, importida ja ekspordida, mis on tagatud turu ühise korraldamisega.

19. Eeltoodust tuleneb, et Iirimaal BPC poolt kasutatav süsteem on kaupade vaba liikumise ja sealihaturu ühise korraldusega vastuolus tegelikult kahel erineval viisil: ühelt poolt selle tõttu, et see arvutatakse soodustuse maksimisel peekoni müügilt, mis turustatakse väljaspool oma riigi territooriumit nii, et kaubandus liikmesriikide vahel ja ühenduse tootjate konkurents välisturgudel on moonutatud; ja teiselt poolt asjaolu tõttu, et sellega antakse kesksele turustusasutusele, millel on volitused nõuda lõivu osalt või kogu turu ühise korralduse alla kuuluvate toodete toodangult, õigus kehtestada makse niisugustel tingimustel, et kauplejad, kes eelistavad oma toodangut turustada otse kasutamata õiguslikult eelistatud vahendaja abi, saavad karistada.

20. Küsimustele 4, 5 ja 7 tuleks seega vastata, et võttes arvesse kaupade vaba liikumist käsitlevaid asutamislepingu sätteid, tuleb määrust nr 2759/75 tõlgendada selliselt, et siseriiklik süsteem on vastuolus sealihaturu ühise korraldusega juhul, kui selle süsteemi objektiks on lubada kesksel turustusasutusel, millele on antud volitused nõuda lõivu kogu turu ühise korralduse alla kuuluva kauba toodangult, näiteks searümpadelt, mis on toodetud peekoni valmistamise eesmärgil,

A) et mõjutada lõivu näol saadud rahaliste ressurssidega soodustuste maksimist teatud toodete eest, mis on ette nähtud turustamiseks ühisturul või ekspordimiseks mitte-liikmesriikidesse;

B) et põhjustada rahaliselt ebasoodus olukord tootjatele, kes on sunnitud tasuma tootmislõivu asjaolu tõttu, et nad teostavad oma müügi otse ilma keskse turustusasutuse teenuseid kasutamata.

Eespool nimetatud tunnustega turustussüsteemi raames nõutud lõivu tasumine ei saa olla tootjatele kohustuslik, kuivõrd seda kasutatakse eesmärkidel, mis on vastuolus kaupade vaba liikumist käsitleva lepingu ja turu ühise korralduse nõuetega.

21. Eeltoodust tuleneb, et lepingu artiklite 92-94 sätete kohaldamine ei saa muuta nõudeid, mis tulenevad liikmesriikidele turu ühise korralduse eeskirjade järgimisest. Riikliku kohtu esitatud küsimustele 1, 2 ja 3 võib seega vastamata jätta.

22. Samuti ei saa turu ühist korraldust käsitlevaid sätteid kohaldamata jätta juhul, kui kirjeldada asutust, millele on antud teatud põhikirjajärgsed õigused nagu PBC-le, kui „riiklikku monopoli”. Niisugune järeldus tuleneb asutamislepingu artikli 38 lõikest 2, milles on antud ülimuslikkus põllumajandusturu korralduse eeskirjadele eeskirjade, mis on kehtestatud ühisturu loomiseks tervikuna ja mille hulka kuulub artikkel 37, üle. See kaalutus muudab ebavajalikult küsimuse arutamise, kas tegelikult PBC taolist asutust võib õiguspäraselt nimetada „monopoliks” artikli 37 tähenduses. Seega võib ka küsimusele 6 vastamata jätta.

23. Lõpetuseks, võttes arvesse küsimustele 4, 5 ja 7 antud vastuseid, ei ole vajalik arutada küsimust, kas PBC tegevus võib ebasoodsalt mõjutada asutamislepingu artikleid 85 ja 86.

Vastuhagi (küsimus 10)

24. Eelpool vastatud küsimused puudutavad siseriiklikus kohtus pooleli olevat menetlust seoses nõudega lõivu tagasimaksmise kohta, mida põhikohtuasjas süüdistatav isik keeldus maksmast alates ajast kui ta otsustas PBC poolt korraldatavas süsteemis osalemise lõpetada. Eespool toodust tuleneb, et lõivu maksmisest keeldumine oli õigustatud, kuivõrd see lõiv oli mõeldud sealihaturustamise soodustuste rahastamiseks. Süüdistatav taotles vastuhagiga sama lõivu tagasimaksmist eelnenud ajavahemiku eest, mille kestel ta tegi koostööd PBC-ga ja mille tulemusel ta sai kasutada soodustust ning siseriiklik kohus soovib teada, kas selle hagi korral tuleb kasutada siseriikliku õiguse põhimõtteid või ühenduse õiguse põhimõtteid. Kohus sedastab, et siseriikliku õiguse põhimõtete kohaselt oleks ilmselt vaja vastuhagi rahuldamata jätta. Siiski tahab ta teada, kas juhul kui niisuguse hagi korral kohaldatakse ühenduse õigust, võimaldavad ühenduse õiguses sisalduvad põhimõtted juba makstud lõivu summa tagastamist koos või ilma kostja saadud soodustuse mahaarvamisega.

25. Eeltoodust tuleneb, et sealihaturustussüsteemi raames sissenõutud lõiv, kuivõrd see on nähtud ette eesmärkide täitmiseks, mis ei ole kooskõlas kaupade vaba liikumist käsitlevate asutamislepingu ja kõnealuse kaubaturu ühise korraldusega nõuetega. Põhimõtteliselt on igal kauplajal, kes peab lõivu maksuma, seega õigus nõuda selle osa lõivu tagasimaksmist, mis on ette nähtud ühenduse õigusega vastuolus olevate eesmärkide täitmiseks. Jääb eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnata vastavalt tema siseriiklikule õigusele igas kohtuasjas eraldi, kas ja millises ulatuses võib makstud lõivu tagasi nõuda ja kas võlgnevuses võib teha tasaarvestuse kauplajale makstud ekspordisoodustuse arvelt.

26. Seega tuleb küsimusele 10 vastata, et on eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevuses määrata kindlaks ühelt poolt, kas ja millisel määral kuulub tagasimaksmisele turu ühise korralduse alla kuuluvalt tootelt sissenõutud lõiv, mis on ette nähtud turu ühise korraldusega vastuolus oleval eesmärgil, ja teiselt poolt, kas ja millisel määral võib makstud lõivu osas tasaarvestada kõnealusele kauplajale makstud soodustuse summasid.

Kohtukulud

27. Iirimaa valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni poolt Euroopa Kohtule märkuste esitamisel kantud kulused ei hüvitata.

Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtu pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates talle Iirimaa High Court'i poolt 30. juuni 1978. aasta ja 31. juuli 1978. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

1. Võttes arvesse kauba vaba liikumist käsitlevaid asutamislepingu sätteid, tuleb määrust nr 2759/75 tõlgendada selliselt, et siseriiklik süsteem on vastuolus sealihaturu ühise korraldusega kui selle süsteemi objektiks on lubada kesksel turustusasutusel, millele on antud volitused nõuda lõivu kogu turu ühise korralduse alla kuuluva kauba tootmiselt, näiteks searümpadelt, mis on toodetud peekoni valmistamise eesmärgil,

A) et mõjutada lõivu näol saadud rahaliste ressurssidega soodustuste maksmist teatud toodete eest, mis on ette nähtud turustamiseks ühisturul või eksportimiseks mitte-liikmesriikidesse;

B) et põhjustada rahaliselt ebasoodus olukord tootjatele, kes on sunnitud tasuma tootmislõivu asjaolu tõttu, et nad teostavad oma müügi otse ilma keskse turustusasutuse teenuseid kasutamata.

2. Eelnimetatud tunnustega turustussüsteemi raames nõutud lõiv ei saa olla tootjatele maksiseks kohustuslik, kuivõrd seda kasutatakse eesmärkidel, mis on vastuolus kaupade vaba liikumist käsitleva lepingu ja turu ühise korralduse nõuetega.

3. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevuses on määrata kindlaks ühelt poolt, kas ja millisel määral kuulub tagasimaksmisele turu ühise korralduse alla kuulvalt tootelt sissenõutud lõiv, mis on ette nähtud turu ühise korraldusega vastuolus oleval eesmärgil, ja teiselt poolt, kas ja millisel määral võib makstud lõivu osas tasaarvestada kõnealusele kauplejale makstud soodustuse summasid.

Mertens de Wilmars

Mackenzie Stuart

Pescatore

Sørensen

O'Keeffe

Bosco

Touffait

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 26. juunil 1979. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

Kodade esimees presidendi ülesannetes

A. Van Houtte

J. Mertens de Wilmars